

784
05.11.2018

10/398

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de üniversite, entelektüel çoraklaşmanın giderek yoğunlaştığı bir kurum haline gelmiş, üniversite bileşenlerinin içerisinde bulunduğu vahim tablo gün geçtikçe daha da ağırlaştırmaktadır. Türkiye’de yükseköğretimin içine düştüğü derin krizin bütün boyutlarıyla araştırılması ve bu temelde alınabilecek önlemlerin ortaya konulması gayesiyle Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ve teklif ederim.

Dersim Dağ
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) 2018 yılı resmi verilerine göre, Türkiye’de 7 milyon 560 bin 371 kişi bir yükseköğretim kurumunda kayıtlıdır. Yine aynı verilere göre 77’si vakıf, 129’u da devlet üniversitesi olmak üzere toplam 206 üniversite bulunmaktadır. Yükseköğretim sisteminde nicelik olarak gerçekleşen bu büyümenin nitelik artışına yansımadağı görölmektedir.

Türkiye’de üniversite bileşenleri (öğretim elemanları, öğrenciler ve üniversitedeki kamu çalışanları) çok önemli sorunlarla karşı karşıyadır ve bu sorunlar çözüm üretilmediğı gibi bu sorunlar gün geçtikçe daha da kronik bir hal almaktadır.

Türkiye’de, üniversite özerkliği ile akademik özgürlükler büyük bir saldırıyla karşı karşıyadır. Görevi akıl yürütme ve vicdan muhakemesi sonunda vardığı fikirleri toplumla paylaşmak olan akademisyenlerin özgürce düşünüp üretebildikleri zemin giderek daralmakta: merkezi düzeyde düzenleme ve denetimden sorumlu kurul, otoriter politika ve pratikleriyle üniversite ideasını aşındırmaya devam etmektedir.

20 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen OHAL sonrası yayımlanan KHK’larla ihraç edilen akademisyenler arasında 404 ‘Barış imzacısı’ akademisyen de bulunmaktadır. Bu akademisyenler için OHAL ilanından önce başlatılan süreç, OHAL kaldırılmış olmasına rağmen devam ettirilmektedir.

Barış akademisyenlerinin, pasaport alması yasaklanarak halihazırdaki pasaportlarına ise tahdit konularak yurt dışına çıkışına izin verilmemekte, sözüm ona ‘görülen lüzum üzerine’ sözleşmeleri iptal edilmekte, bilimsel dergilerde yazılarının yayınlanması ve bilimsel toplantılara katılmaları engellenmekte, eğitim hakları gasp edilmekte, kamuda ya da vakıf üniversitelerinde çalışmaları yasaklanmakta, TÜBİTAK projeleri yürürlükten kaldırılmakta, bursları kesilmekte ve bu akademisyenler, ‘terör örgütü propagandası’ suçlamasıyla yapılan yargılamalarla çeşitli cezalarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Üniversiteler gelinen noktada yükselen duvarları, güvenlik bariyerleri, ihraç edilen akademisyenleri ile özgür düşüncenin, bilimin üretildiğı mekânlar olmaktan çıkartılmış, fikirlerin baskılandığı çorak mekânlara dönüştürölmüştür.

Bu temelde Türkiye’de yükseköğretimin içine düştüğü derin krizinin bütün boyutlarıyla araştırılması ve bu temelde alınabilecek önlemlerin ortaya konulması gerekmektedir.

GEREKÇE

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) 2018 yılı resmi verilerine göre, Türkiye’de 7 milyon 560 bin 371 kişi bir yükseköğretim kurumunda kayıtlıdır. Yine aynı verilere göre 77’si vakıf, 129’u da devlet üniversitesi olmak üzere toplam 206 üniversite bulunmaktadır.

Yükseköğretim sisteminde nicelik olarak gerçekleşen bu büyümenin nitelik artışına yansımadağı görülmektedir. Örneğin, bu denli yüksek üniversite ve öğrenci sayısına rağmen dünyada etki faktörü en yüksek dergilerde yayımlanan araştırma sayılarında Türkiye için kayda değer bir artışın olmaması, Türkiye’den yurtdışına nitelikli insan gücü göçünde sayıların yüzbinleri bulması ve nihayet dünyanın en iyi 500 üniversitesi içinde Türkiye’den tek bir üniversitenin bulunmaması gibi örnekler Türkiye’de yükseköğretimin derin bir kriz içinde olduğuna işaret etmektedir.

Son dönemde, üniversite kapısından içeriye girebilmek için kıyasıya bir rekabetin olduğu yarışta neredeyse iki buçuk milyon gencin bir merkezi sınavdan ötekine koşması, üniversite sınavlarına hazırlık sektörünün milyarlarca liralık bir ciroya ulaşması, tercih edilmediği için yüzbinlerce bölüm kontenjanının boş kalması, piyasacı pratiklerin üniversitelerin en ücra köşelerine ve her alanına nüfuz ederek ciddi tahribatlar yapması, son yıllarda yapılan liyakat dışı atamalarla adeta aile şirketlerine dönüştürülen üniversite haberleri, Sayıştay’ın üniversitelerle ilgili yaptığı denetimler sonrası usulsüzlüklerin ortaya dökülmesi, yüzlerce akademisyenin hukuksuz, tüm temel haklar ve uluslararası sözleşmeler ayaklar altına alınarak ihraç edilmesi gibi saymakla bitmeyecek kadar sorun, Türkiye yükseköğretiminin içine düştüğü derin krize ayna tutması açısından oldukça önemlidir.

Bilim insanlarının yaşam ve çalışma koşullarına ilişkin yapılan araştırmaların bulguları: iş güvencesizliğinin, işten atılmaların, özlük hakları konusundaki eşitsizliklerin ve geçim kaygısının tetiklediği ekonomik sorunların bilim emekçileri üzerinde büyük bir baskı yarattığı yönündedir. Bu araştırmalar, bilim emekçilerinin psikolojik sorunlar yaşadığını, kendilerini güvende hissetmediklerini, yaptıkları akademik çalışmalardan duydukları tatminin giderek azaldığını ve bilimsel çalışmalarını anlamlandıramadıklarını göstermektedir.

Türkiye’de, üniversite özerkliği ile akademik özgürlükler büyük bir saldırıyla karşı karşıyadır. Görevi akıl yürütme ve vicdan muhakemesi sonunda vardığı fikirleri toplumla paylaşmak olan akademisyenlerin özgürce düşünüp üretebildikleri zemin giderek daralmakta; merkezi

düzeyde düzenleme ve denetimden sorumlu kurul, otoriter politika ve pratikleriyle üniversite ideasını aşındırmaya devam etmektedir.

1128 yerli ve yabancı akademisyen ve araştırmacının, sokağa çıkma yasaklarının kaldırılması, ölümlerin ve hak ihlallerinin son bulması, çözüm politikasının geliştirilmesi ve kalıcı bir barışın sağlanması için görüş ve taleplerin yer aldığı 'Bu Suça Ortak Olmayacağız' başlıklı bildiri, 11 Ocak 2016 tarihinde Barış İçin Akademisyenler İnisiyatifi tarafından kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bildiri sonrasında imzacı akademisyenler ağır ithamlarla karşı karşıya kalmış, Barış imzacısı akademisyenler üniversitelerdeki odalarına asılan afişlerle, telefonla, notlarla ya da yerel, ulusal medya aracılığıyla açıkça hedef alınmıştır. Kısa bir süre içerisinde 41 akademisyen gözaltına alınarak, 4 akademisyen tutuklanmıştır. Yanı sıra, 511 akademisyen hakkında disiplin soruşturması açılarak, 88 akademisyen görevden uzaklaştırılmıştır.

20 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen OHAL sonrası yayımlanan KHK'larla ihraç edilen akademisyenler arasında 404 'Barış imzacısı' akademisyen de bulunmaktadır. Bu akademisyenler için OHAL ilanından önce başlatılan süreç, OHAL kaldırılmış olmasına rağmen devam ettirilmektedir.

Barış akademisyenlerinin, pasaport alması yasaklanarak halihazırdaki pasaportlarına ise tahdit konularak yurt dışına çıkışına izin verilmemekte, sözüm ona 'görülen lüzum üzerine' sözleşmeleri iptal edilmekte, bilimsel dergilerde yazılarının yayınlanması ve bilimsel toplantılara katılmaları engellenmekte, eğitim hakları gasp edilmekte, kamuda ya da vakıf üniversitelerinde çalışmaları yasaklanmakta, TÜBİTAK projeleri yürürlükten kaldırılmakta, bursları kesilmekte ve bu akademisyenler, 'terör örgütü propagandası' suçlamasıyla yapılan yargılamalarla çeşitli cezalarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Yurtdışına çıkış yasağı, ilgili KHK metinlerinde açıkça öngörülmemesine rağmen KHK'lı akademisyenlerin eş ve çocuklarını da kapsayacak şekilde uygulanmaktadır. Bu uygulama, Anayasa Mahkemesi ve uluslararası denetim mekanizmalarının tanınmadığını açıkça göstermektedir.

OHAL sürecinde üniversitelerden 5 bin 904 akademisyen ve 1408 idari personel olmak üzere toplam 7 bin 312 kişi üniversitelerden ihraç edilmiştir. Çeşitli eğitim ve bilim çevrelerinde bu ihraçlardaki en büyük payın Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'na ait olduğu, YÖK'ün sadece akademisyenler değil öğrenciler üzerinde kurulan baskıların da sorumlusu konumunda olduğu ifade edilmektedir. Bugün büyük bir çoğunluğu üniversite öğrencisi olmak üzere 100 binin üzerinde öğrenci yargılanmakta, cezaevlerinde ise 70 bin öğrenci bulunmaktadır. Çevik

kuvvet ve diğ er polis ekipleri üniversitelerde kamp kurmuş durumdadır, öğrencilerin en ufak bir protesto hakkını bile kullanmasına izin verilmemektedir. Üniversiteler gelinen noktada yükselen duvarları, güvenlik bariyerleri, ihraç edilen akademisyenleri ile  zg r düşüncenin, bilimin üretildiğı mekânlar olmaktan çıkarılmış, fikirlerin baskılandığı çorak mekânlara d n şt r lm ştir.

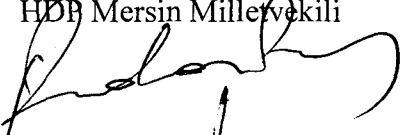
Bu temelde Türkiye’de yükseköğretimin içine düştüğü derin krizin bütün boyutlarıyla araştırılması ve bu temelde alınabilecek önlemlerin ortaya konulması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğün 104’ nc  ve 105’inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması elzemdir.

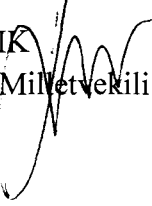
2 Pero DUNDAR
HDP Mardin Milletvekili

3 Rıdvan TURAN
HDP Mersin Milletvekili

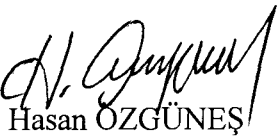
4 Mensur IŞIK
HDP Muş Milletvekili

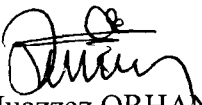
5 Ömer ÖCALAN
HDP Şanlıurfa Milletvekili

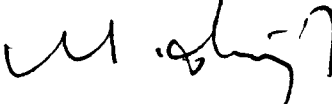
6 Hasan ÖZGÜNEŞ
HDP Şırnak Milletvekili

7 Muazzez ORHAN
HDP Van Milletvekili

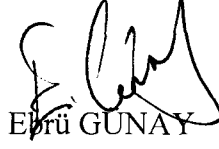

8 Murat SARISAÇ
HDP Van Milletvekili

9 Tuma ÇELİK
HDP Mardin Milletvekili

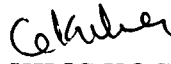
10 Ebru GUNAY
HDP Mardin Milletvekili

11 Şevin ÇOŞKUN
HDP Muş Milletvekili

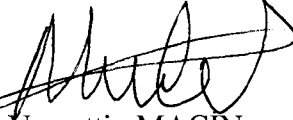
12 Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
HDP Muş Milletvekili

13 Sıdık TAŞ
HDP Siirt Milletvekili

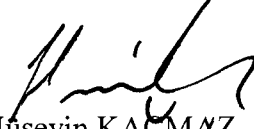
14 Nusrettin MAÇIN
HDP Şanlıurfa Milletvekili

15 Ayşe SÜRÜCÜ
HDP Şanlıurfa Milletvekili

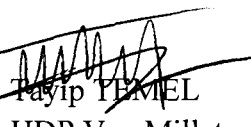
16 Hüseyin KAÇMAZ
HDP Şırnak Milletvekili

17 Bedia ÖZGÖKÇE ERTAN
HDP Van Milletvekili

18 Tayip TEMEL
HDP Van Milletvekili

25 Garo PAYLAN
HDP Diyarbakır Milletvekili

25 Remziye TOSUN
HDP Diyarbakır Milletvekili

76 Dirayet Dilan TAŞDEMİR
HDP Ağrı Mu.

72 Kemal PEKÖZ
HDP Adana Mu.

78 Oya ERSOY
HDP İstanbul Milletvekili

70 Erol KATIRCIÖĞLU
HDP İstanbul Milletvekili

70 Ali KENANOĞLU
HDP İstanbul Milletvekili

71 Zeynel ÖZEN
HDP İstanbul Milletvekili

32 Ahmet ŞIK
HDP İstanbul Milletvekili

53 Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
HDP İzmir Milletvekili

19 Sait DEDE
HDP Hakkari Milletvekili

70 Halil EKŞİK
HDP Iğdır Milletvekili

11 Dilşat CANBAZ KAYA
HDP İstanbul Milletvekili

72 Züleyha GÜLÜM
HDP İstanbul Milletvekili

73 Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP İstanbul Milletvekili